

L'UDOVÍT ÓDOR

RÝCHLOKURZ GENIALITY

42 OTÁZOK A ODPOVEDÍ, KTORÉ VÁM
POMÔŽU POCHOPIŤ DNEŠNÝ SVET

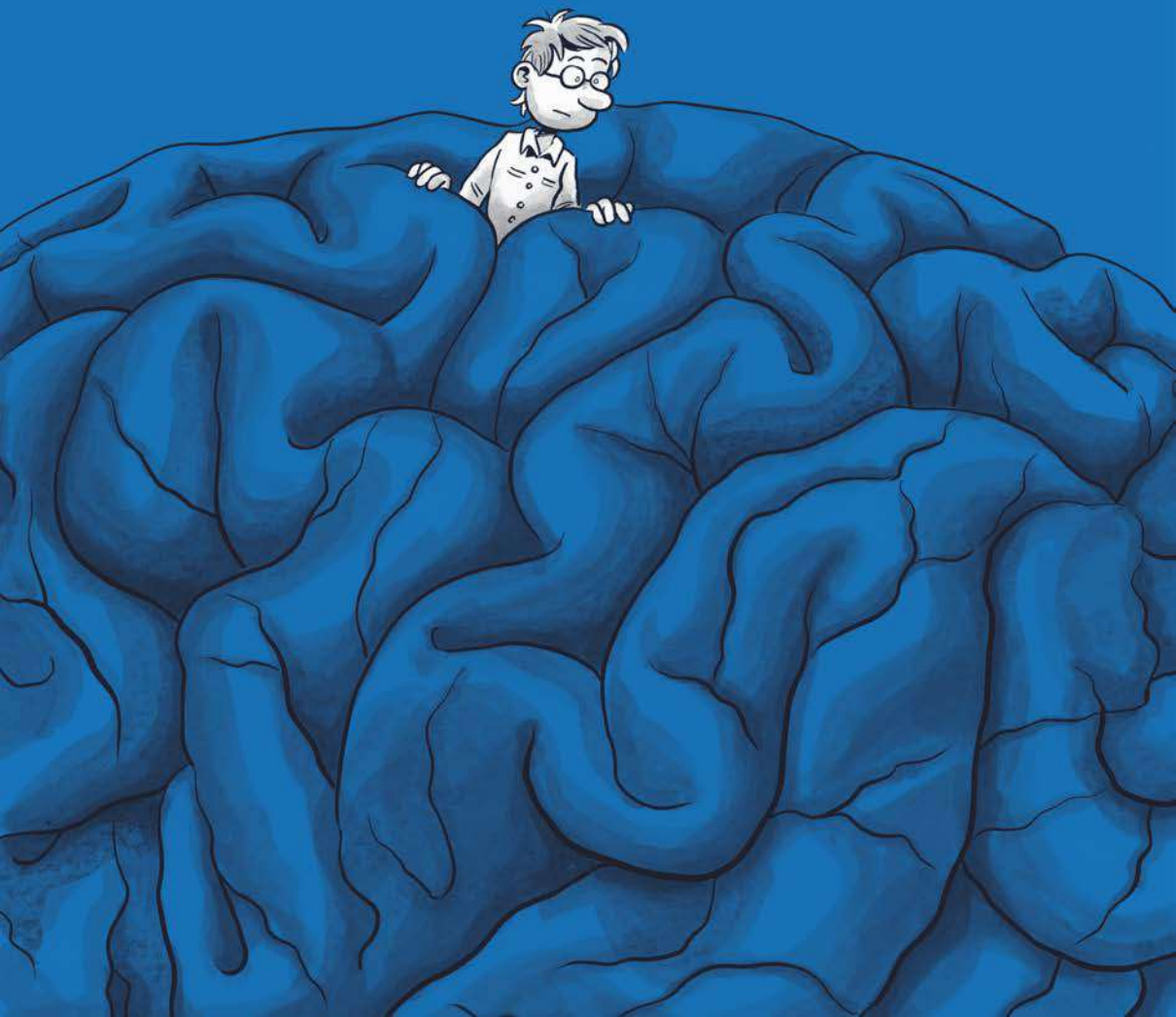

N

ĽUDOVÍT ÓDOR

RÝCHLOKURZ GENIALITY

42 OTÁZOK A ODPOVEDÍ, KTORÉ VÁM
POMÔŽU POCHOPÍŤ DNEŠNÝ SVET

NIKINKE A ADAMKOVI

Autor: © Ľudovít Ódor, 2022

Vydal: © N Press, s. r. o., v roku 2022 ako svoju 68. publikáciu

Vydanie prvé

ISBN 978-80-8230-091-1

OBSAH

ÚVOD	13
------	----

SVETOVÉ MEGATRENDY	19
--------------------	----

Svet sa už dávno nekončí na hranici našej dediny. Nie je problém rozprávať sa s kamošom na Novom Zélande, či kúpiť si topánky priamo z Číny. Zemeguľu máme doslova na dlani, teda vo svojich smartfónoch. Pre nás všetkých sa tak vynárajú nové možnosti, ale aj hrozby. Informácie, tovary a služby alebo peniaze obiehajú okolo planéty rýchlejšie ako kedykoľvek predtým. Zdanlivo to vyzerá ako bludisko, ale nie je to tak. Je možné identifikovať trendy, ktoré zásadným spôsobom určujú život v 21. storočí. Viacerí ich nazývajú globálnymi megatrendmi vyzdvihujúc ich dôležitosť. Nech sa páči, zoznámte sa klimatickými zmenami, príjmovými rozdielmi, starnutím populácie na Západe alebo s (de)globalizáciou. Poznať tieto pojmy a aspoň trochu im rozumieť je malou násobilkou súčasnej doby. Nie, nevynechal som ani najnovšiu vlnu technologickej revolúcie – tú považujem za tak veľmi dôležitú, že som jej venoval celú jednu časť knihy.

1. AKO SÚ PENIAZE ROZDELENÉ VO SVETE?	21
BOHATSTVO NÁRODOV, PRIEMYSELNÁ REVOLÚCIA A SILA MYŠLIENOK	
2. PREČO SÚ KLIMATICKÉ ZMENY PROBLÉM?	33
NAŠA UHLÍKOVÁ STOPA A STOROČNÉ VODY KAŽDÝCH DESAŤ ROKOV	
3. KTO BUDE NA NÁS PRACOVAŤ?	49
STARNUTIE POPULÁCIE, VYLUDNENÉ DEDINY A HLAVYBÔĽ MINISTRA FINANCIÍ	
4. PREČO JE TAKMER VŠETKO VYROBENÉ V ČÍNE?	61
GLOBALIZÁCIA, SVET NA DLANI A KONTAJNER	

FUNGOVANIE VESMÍRU	73
--------------------	----

Prečo? Je to otázka, ktorou nás deti dokážu často priviesť na pokraj šíalenstva, a my máme nutkanie ukončiť bludný kruh opakujúcich sa Prečo? ráznym Lebo!. Ja vám ponúkam inú stratégiu. Porozprávajte im niečo z nasledujúcich kapitol. Budú mať lepšiu predstavu o tom, ako funguje svet na úplne pidi-pidi-pidi aj na mega-brutál-veľkých vzdialenostiach a čo na to hovorí súčasná veda. Garantujem vám, že zažijete množstvo prekvapení. Je až takmer neuveriteľné, že taký obmedzený a bezvýznamný tvor ako homo sapiens sa vie tak

ohromne veľa naučiť o vzniku vesmíru, o kvarkoch, časopriestore či o povahe času. Nech vás neodradí väčšia náročnosť kapitol. Pamätajte si, niektoré témy stačí len ochutnať.

5. ODKIAL SA VZAL VESMÍR?	75
VELKÝ TRESK A STRUČNÁ HISTÓRIA VZNIKU VESMÍRU	
6. ABSOLÚTNE NIČ ABSOLÚTNEHO?	93
TEÓRIA RELATIVITY A EINSTEINOVE DIVNÉ MYŠLIENKY	
7. AKO FUNGUJE SVET ČASTÍC?	107
BIZARNÁ KVANTOVÁ FYZIKA ALEBO AKO BYŤ NARAZ
NA DVOCH MIESTACH	
8. PREČO PLYNIE ČAS LEN DOPREDU?	125
ROZBITÉ ŠÁLKY, BILIARDOVÉ GULE A CESTOVANIE V ČASE	
9. AKO MÔŽU MAŤ MALÉ ZMENY OBROVSKÉ NÁSLEDKY?	141
CHAOS, MOTÝLÍ EFEKT A ZAJACE NA OSTROVE	

BIOLOGICKÝ SVET 153

Počkať, počkať! Svet okolo nás nie je zložený len z neživej hmoty a častíc, ale je plný zázračne pestrých a živých organizmov. Bizarný vtákopysk, majestátna veľryba alebo oku lahodiaca orchidea. Preto nie je možné vynechať z knihy ani poznatky o biologickom svete. Obzvlášť teraz, keď sme na prahu veľmi dôležitej zmeny: už totiž dokážeme náš genetický kód nielen prečítať, ale ho aj prepisovať. V 21. storočí máme obrovský potenciál zvíťaziť nad niektorými chorobami (alebo, ako uvidíte, sčasti aj nad starnutím), ale aj ohroziť samých seba nepremyslenými genetickými manipuláciami. Po ceste preto budeme musieť vyriešiť aj veľa morálnych rébusov.

10. ODKIAL SME SA VZALI?	155
VZNIK ŽIVOTA A SILA EVOLÚCIE	
11. AKO „VYROBIŤ“ SUPERČLOVEKA?	169
CESTA K ÚPRAVE NAŠEJ DNA	
12. MÔŽEME ZOSTAŤ NAVŽDY MLADÍ?	187
STAROBA JE MOŽNO CHOROBA, KTORÁ SA DÁ LIEČIŤ	

ROZUM A CIT 201

Nasledujúce kapitoly okrem toho, že hľadajú korene človečiny, sú aj základom pre ďalšie časti knihy. Ak chceme vedieť viac o umelej inteligencii

cii, je dobré spoznať najskôr zázračné vlastnosti sivej hmoty, ktorú ustavične nosíme v nádobách na našich krkoch. A to je len začiatok. Ako je vôbec možné, že sme schopní rozmýšľať o sebe a našich mozgoch? Existuje duša? Je slobodná vôľa len ilúziou? Ak chceme pochopiť, ako funguje naša spoločnosť, je dobré poznať korene našej ľudskosti. V čom sme iní ako šimpanzy? A v čom sme rovnakí? Otvplyňujú naše správanie viac gény alebo výchova?

13. AKO FUNGUJE MOZOG?	203
INTELIGENCIA, BLIKAJÚCE SIETE A OSOBNÁ WIKIPÉDIA	
14. KDE SA BERIE V MOZGU „JA“?	217
VEDOMIE, DUŠA A SLOBODNÁ VÔĽA	
15. V ČOM SPOČÍVA NAŠA ĽUDSKOSŤ?	231
SOCIÁLNY TVOR, KULTÚRA A KLEBETY	
16. SI NORMÁLNY?	245
ĽUDSKÉ SPRÁVANIE, DR. JEKYLL A MR. HYDE A FUTBAL VO VOJNE	

ĽUDIA A SPOLOČNOSŤ 257

V 21. storočí potrebujeme do ruky aj kompas, aby sme sa lepšie orientovali v spoločnosti. Sociálne siete vyplavili na povrch nielen naše lepšie stránky, ale aj tie menej lichotivé. Čoraz populárnejšie sú antisystémové a anarchistické myšlienky a aj priepasť medzi hodnotovo rozdielne založenými skupinami sa roztvára. Polarizáciu na „my verzus oni“ vidíme na každom kroku. Rád by som vám ukázal, že sa dá komunikovať aj oveľa kultivovanejšie a že na to často postačuje vnímať veci, ktoré nás spájajú, a nie rozdeľujú. Sú demokracia a náboženstvá len prežitkom? Ako sa orientovať v morálnych dilemách? Ako si opätovne nájsť cestu k spoluobčanom? To sú kľúčové otázky tejto časti.

17. KTO MÁ VLÁDNUŤ?	259
DEMOKRACIA JE STÁLE NAJLEPŠÍM ZO ZLYCH RIEŠENÍ	
18. KTO V ČO VERÍ A PREČO?	273
FANATICKÍ ATEISTI A TOLERANTNÍ VERIACI. ALEBO NAOPAK?	
19. ZABILI BY STE TUČNÉHO CHLAPÍKA?	289
ZÁKLADNÉ PRÍSTUPY K SPRAVODLIVOSTI A MORÁLKE	
20. AKO SA NEZHODNÚŤ KULTIVOVANEJŠIE?	301
TOLERANCIA A NAŠE MORÁLNE KOMPASY	

A je to tu! Už sa na nás chystajú. Roboty a algoritmy nám kradnú prácu a umeľá inteligencia nás možno jedného dňa z povrchu Zeme úplne vymaže. Veď sme len podradný druh s obmedzenou mozgovou kapacitou a zbytočným evolučným prežitkom – emóciami. Ale je to naozaj tak? Ak výdobytkom aktuálnej technologickej revolúcie lepšie neporozumieme, budeme mať v hlavách len hmlisté predstavy a často zbytočné obavy. Ponorme sa teda do sveta núl a jednotiek, a pozrime sa na to, v čom spočíva ohromná sila počítačov. Nevynecháme ani pohľad na veľa, veľa, veľa dát a supermoderné algoritmy, ktoré s nimi pracujú. Na záver predstavím zopár myšlienok o šifrovaní a kyberbezpečnosti.

21. AKO FUNGUJÚ POČÍTAČE?	315
OHROMNÁ SILA NÚL A JEDNOTIEK	
22. KDE SA BERIE SILA POČÍTAČOV?	337
MOOROV ZÁKON A SÚČASNÁ TECHNOLOGICKÁ REVOLÚCIA	
23. OHROZIA NÁS ROBOTY?	351
UMELÁ INTELIGENCIA A NOVÁ FORMA ŽIVOTA	
24. AKO SA UČIA STROJE?	365
ŠIKOVNÉ ALGORITMY, IMITÁCIA MOZGU A JEJ ÚSKALIA	
25. BIT ČI NEBIT? TO JE OTÁZKA.	377
BIG DATA, BIG BROTHER A BIG PROFIT	
26. AKO MAŤ SVOJE DÁTA V BEZPEČÍ?	389
EINAVORFIŠ, TAJNÉ SPRÁVY A KYBERBEZPEČNOSŤ	

ČÍSLA A FORMY

405

Ospravedlňujem sa, fakt sa to nedá inak. Nemohol som vynechať ani matematiku, je totiž základným nástrojom na pochopenie sveta. Zázračný jazyk, cez ktorý sa nám prihovára vesmír. Ale nebojte sa, predstavím vám ju najmä prostredníctvom zaujímavých súvislostí. Čo môžeme považovať za zázrak? Odkiaľ sa vzali čísla? Prečo existuje viac druhov nekonečna? Ako je možné, že nevieme zmerať dĺžku pobrežia? Ako veľmi je ľudstvo prepojené? Dajte tomu šancu a uvidíte, že matematika nie je len o hľadani záhadnej neznámej x.

27. ČO JE NORMÁLNE A ČO NIE?	407
NÁHODA, ČIERNE LABUTE A ZÁZRKY	

28. ČO NÁM HOVORÍ „NAJKRAJŠIA“ ROVNICA?	423
CELEBRITY MATEMATICKÉHO SVETA A ICH VZŤAHY	
29. ČO JE ZA NEKONEČNOM?	439
PATÁLIE S LEŽATOU OSMIČKOU	
30. AKO SA POZRIEŤ MEDZI DIMENZIE?	455
FRAKTÁLY, SVET NESPOJITÉHO A LOMENÉHO	
31. V ČOM SPOČÍVA KOMPLEXNOSŤ?	469
CELOK JE NIEKEDY VIAC AKO LEN SÚČET JEHO JEDNOTLIVÝCH ČASŤÍ	
32. KOĽKO MÁŠ KAMOŠOV?	485
VLASTNOSTI SIETÍ A V TROCH KROKOCH KU KRÁĽOVNEJ	

FUNDOVANÝ OBČAN 499

Otvoríte noviny, alebo teda skôr kliknete na správy, a čítate o HDP, inflácii, či deficite. Táto časť knihy má dva ciele: aspoň z rýchlika by som vám chcel priblížiť fungovanie ekonomiky a zároveň vám dať do ruky švajčiarsky nožík, ktorý je extrémne nápomocný v mnohých životných situáciách. Ak chcete vedieť rozlúštiť dianie v spoločnosti, nezaobídete sa bez strategického a kritického uvažovania. Sú to nástroje, ktoré nám dokážu veľakrát pomôcť v tom, aby sme nepodľahli hoaxom a konšpiračným teóriám alebo trebárs predvolebným sľubom.

33. AKO HOSPODÁRI ŠTÁT?	501
○ ŠKLBANÍ HUSI, ŽIVOTE NA SEKERU A SNEHOVÝCH KALAMITÁCH	
34. AKO FUNGUJÚ PENIAZE?	519
NIEKEDY JE ZLÉ BYŤ MILIONÁROM	
35. KDE SA BERIE EKONOMICKÝ RAST?	531
KOMÁRE, NOČNÉ SVETLÁ A OSTNATÝ DRÔT	
36. VIETE UVAŽOVAŤ STRATEGICKY?	543
CELÝ SVET JE LEN JEDNOU VEĽKOU HROU	
37. AKO SA NESTAŤ OVCOU?	559
KRITICKÉ MYSLENIE A ODMIETANIE BLUDOV	

SPOKOJNÝ ŽIVOT 571

Už ma to nebaví, kašlem na to! Všetko sa mení k horšiemu. Podobné nálady nie sú zriedkavé, keď na naše životy vplýva množstvo vecí, ktoré nemáme pod kontrolou (vrátane globálnych megatrendov). Ako viesť v týchto časoch spokojný

a šťastný život? Neponúkam zázraky na počkanie alebo nemožné do troch dní, mojím zámerom je dať vám užitočné a vedecky podložené rady, ktoré ak sa pretavia do každodennej rutiny, umožnia vám vidieť život inou, o niečo ružovejšou optikou. Verte mi, všetci to potrebujeme.

38. PREČO SÚ ZÁŽITKY LEPŠIE AKO VECI?	573
KLÚČ PRE ŠŤASTNÝ A PLNOHODNOTNÝ ŽIVOT	
39. AKO ZOSTAŤ DLHŠIE VO FORME?	587
DESAŤ ODPORÚČANÍ K DESIATIM ROKOM ŽIVOTA NAVÝŠE	
40. STE FINANČNE GRAMOTNÝ?	599
RADY AKO BYŤ DOBRÝM DOMÁCIM FINANCMAJSTROM	
41. JE MÝLIŤ SA NAOZAJ ĽUDSKÉ?	615
O SYSTEMATICKÝCH CHYBÁCH A ĽUDSKEJ LENIVOSTI	
42. AKÁ JE ŠANCA NA ÚSPECH?	629
PRAVDEPODOBNOŠŤ A ŠTYRI SLÁVNE HÁDANKY	
ZDROJE INŠPIRÁCIÍ	643
O AUTOROVI	655

ÚVOD

„42 je milé číslo, ktoré si môžete zobrať domov a predstaviť ho svojej rodine.“

Douglas Adams

Na prahu ďalšej technologickej revolúcie, vážnych následkov klimatických zmien a vo víre iných svetových megatrendov, ako je starnutie populácie či deglobalizácia, je úplne jedno, či niekto vie vymenovať všetky dôležité priemyselné odvetvia Hondurasu. Nezáleží ani na tom, či vie dať bodku a čiarku na správne miesto v diktáte. Nechcime súťažiť s vyhľadávačom Google ani s robotmi v pásovej výrobe. Sústreďme sa radšej na tie veci, kde aj dnes vieme byť maximálne užitoční. Ľudstvo stáročie posúvali ďalej **zvedavosť a nové myšlienky**.

Táto kniha má ambíciu **inšpirovať** ľudí s otvorenými hlavami. Aby dokázali kriticky myslieť, dávať veci do kontextu. Aby lepšie chápali svet okolo seba a boli rozhladenými a sebavedomými občanmi, menej náchylnými na manipuláciu, bludy, fake news alebo hoaxy.

Ako vznikla myšlienka knihy?

Hlavnou producentkou knihy je pani korona. Hnusoba spôsobila, že inak mierumilovný ekonóm z vedľajšej izby počul, ako funguje vzdelávací proces na Slovensku. Aj by som zatlieskal, keby sme žili v minulom storočí. Ale časy sú úplne iné. Samozrejme, netvrďím, že na školách je všetko zlé. Ani zďaleka nie. Učitelia väčšinou robia, čo môžu. Na môj vkus však vo vzdelávacom procese chýbajú mnohé dôležité témy a memorovanie je naďalej kráľom. Takto sa zo mňa stal frustrovaný tatko, ktorý svoje rozčarovanie musel nejako vyventilovať. Namiesto nadávok a rozbíjania tanierov som napísal túto knihu. Najskôr bolo mojím zámerom dať na papier len zopár poznámok pre moju dcéru, ktorá by mala v roku 2023 maturovať. Ako zvláštny darček od tatka s venovaním: „Nech sa páči! Tu máš myšlienky, ktoré tatko považuje za dôležité pre život v tomto storočí.“ Neskôr ma kamaráti presvedčili, že takáto kniha môže byť užitočná aj pre širší okruh čitateľov.

Pre koho je kniha určená?

Pre každého, kto chce poznať odpovede na otázky typu Prečo? a Ako? a kto vie, že na otázky typu Kto?, Čo? a Kde? tu máme Google. **Pre všetkých, čo chcú lepšie**

chápať život v 21. storočí. Pre tých, ktorí chcú mať aspoň hmlistú predstavu **o nosných témach.** Preto som zvolil jazyk a formu, ktorá je prístupná tak stredoškolsky vzdelaným, ako aj skôr narodeným. Na čítanie potrebujete len otvorenú hlavu, nič viac. Samozrejme, niektoré témy sú ťažšie ako iné, a preto som ku kapitolám priradil aj počet hviezdíčiek podľa náročnosti. Ale neprepadáajte panike ani pri troch hviezdčkách. Nosné myšlienky by mali byť aj v týchto kapitolách zrozumiteľné.

Nie je kniha príliš ambiciózna?

Možno je. Preto treba hneď na úvod povedať, že **nejde o učebnicu.** Ani zďaleka nie som expertom na všetky témy. Názov knihy preto treba brať s istou dávkou nadhľadu. **Som iba sprievodca,** ktorý vám ukazuje pamätihodnosti. Alebo predajca zájazdov, ktorý vám dáva do ruky katalóg s destináciami. Pochopiteľne, nie je možné na pár stranách detailne vysvetliť kľúčové poznatky. Nie je to ani mojím cieľom. Ale na druhej strane vás chcem presvedčiť, že sa na život dá pozeráť aj vedátorskými očami. Vlastne robím marketing vedeckému mindsetu a svetonázoru. V ostatnej dobe totiž dostávajú alternatívne fakty a hoaxy príliš veľký mediálny priestor. Ak sa vám niektoré témy zapáčia, na konci knihy sa dozviete, kde sa môžete do problematiky hlbšie ponoriť a lepšie pochopiť súvislosti. Ak sa mi podarí inšpirovať vás k prečítaniu hoci len jednej ďalšej popularizačnej knihy o niektorej z tém, moja snaha už nebola zbytočná. Takže si pamätajte: počas čítania knihy budeme kozmonautmi, pozerajúc sa na veci z vtáčej perspektívy, a nie potápači, ktorí sa do tém ponárajú ozaj hlboko.

Prečo práve 42 tém?

Moja generácia vie celkom presne, že číslo 42 je odpoveďou na otázku Života, Vesmíru a Všetkého. Alebo aspoň tak tvrdí Douglas Adams vo svojej knihe Stopárov sprievodca galaxiou. A prečo je to tak? Vysvetlenie podal sám autor tejto klasiky v citáte, ktorým sa začína úvod. Menej sci-fi odpoveď je nasledovná. Keď som rozmýšľal o tom, ktoré témy považujem za nevyhnutné, zistil som, že 20 je žiaľostne málo a 100 je zas príšerne veľa. Môj zoznam zahrňal asi štyridsiatku tém. Potom som si spomenul na Adamsa a rozhodol som sa, že 42 si zoberiem domov a predstavím ju svojim čitateľom.

Prečo práve týchto 42 tém?

Od začiatku som chcel, aby na zozname boli témy, ktoré patria do kategórie „takto funguje svet, toto jednoducho musíte poznať“. Inak povedané, **základné vedomosti**. Potom som pridal kategóriu „z médií budete v tomto storočí často počuť o týchto aktuálnych veľkých témach“. Aké-
si hybné sily súčasného sveta. Na záver som nechcel vynechať ani „**ako sa stať lepším občanom**, viesť spokojný a plnohodnotný život a byť platným členom spoločnosti“. Samozrejme, striktné škatulkovanie kapitol do týchto troch šuplíkov nie je možné, ale bola to pre mňa smernica pri rozmýšľaní.

Aby bolo jasné hneď na úvod, netvárim sa, že tento zoznam je jediný a správny. Nemám patent na rozum. Aj keď som výber konzultoval s viacerými odborníkmi, konečný zoznam je **odrazom môjho subjektívneho sveta** so všetkými pozitívnymi aj negatívnymi aspektmi. Na druhej strane som si istý, že viaceré témy by figurovali na zozname mnohých ďalších autorov. Napriek konzultáciám mi hádam skutoční vedci prepáčia, ak v knihe zostali príliš zjednodušujúce metafory alebo v nej chýbajú dôležité koncepty. Snaha zaujať na obmedzenom priestore so sebou nevyhnutne prináša potrebu kompromisov v hĺbke aj šírke myšlienok.

Užitočné rady

Kniha nie je ako detektívka. **Kapitoly nemusíte čítať v poradí**. Na konci sa nedozviete, kto je vrah. Každá jedna je pochopiteľná aj samostatne. Samozrejme, viaceré spolu súvisia a vtedy nájdete krížové odkazy v texte. Nepanikárte (Don't panic! je nápis na Stopárovom sprievodcovi galaxiou), ak niečo nie je zrejme hneď na prvý pohľad. Po prečítaní niekoľkých strán sa nestanete expertmi v danej téme. **Berte to ako bonboniéru**. Raz natrafíte na niečo kakaové, inokedy marcipánové či na slaný karamel. Každému vyhovuje niečo iné. Sú to len také ochutnávky. Ak vám kapitola bude chutiť, na konci knihy nájdete zoznam populárno-náučných kníh a iných odkazov, kde hľadať ďalej a odkiaľ som čerpal. Nechcel som hlavný text prešpikovať odkazmi na odbornú či populárnu literatúru. Ak vám prvý hryz nešmakuje, pokojne preskočte na inú kapitolu. Na začiatku každej kapitoly nájdete dvojicu citátov. Prvý na zamyslenie, druhý skôr na zábavu.

Čo spája všetky tieto kapitoly?

Tri veci. Po prvé, presvedčenie, že **poctivý vedecký prístup** je stále najlepšou cestou k porozumeniu sveta okolo nás. Po druhé to, že musíme **zostať zvedaví**, ak chceme napredovať. Hlavu mať stále otvorenú, inak sa zasekneme v minulosti. Po tretie, netreba memorovať telefónne zoznamy, **poznať treba niekoľko kľúčových myšlienok a kriticky uvažovať**.

Pre tých, ktorých táto argumentácia nepresvedčí a radšej zostanú pri svojich konšpiračných teóriách a hoaxoch: 42 je názov knihy, sedem je divov sveta. To je dohromady 49. Číslo $49 = 8 + 12 + 9 + 12 + 8$. Ak si zoberieme anglickú abecedu odzadu, tak 8. písmeno je S, 9. bude R a 12. je O. Potom $8 + 12 + 9 + 12 + 8 = \text{SOROS}$.

Myslíte si, že je to náhoda?

POĎAKOVANIE

Keď som začal písať túto knihu pre dcéru, ešte som netušil, koľko úžitku z nej budem mať aj ja sám. Jednoznačne najväčšou pridanou hodnotou pre mňa bolo, že som sa zoznámil s veľkým počtom skutočných expertov v oblastiach, kde nie som až tak doma. Som im nesmierne vďačný za to, že si našli čas a energiu a poukázali na chyby v mojich poznámkach alebo mi poradili, čo vynechať alebo pridať. Samozrejme, všetky zostávajúce omyly v texte sú moje. Mimochodom, ak nejakú chybu nájdete, pokojne napíšte na ludo@odor.sk.

Rád by som teda poďakoval nasledujúcim expertom (v abecednom poradí) a kamarátom: Miroslav Beblavý, Fedor Blaščák, Katka Boďová, Igor Farkaš, Martin Haluš, Samo Horváth, Rišo Kollár, Martin Mojžiš, Luboš Pástor, Juraj Porubský, Paľo Povala, Samuel Rosa, Lívia Rosová, Ivan Sekaj, Martin Šuster, Martin Takáč, Michal Teplan, Ľubomír Tomaška, Roman Vasiľ, Pavol Zlatoš a Jano Žabka.

Pri rozhodovaní, či vôbec písať takúto knihu, mi radili Rado Baťo, Tino Čikovský, Lukáš Fila, Jana Kováčová, Robert Mistrík a Fero Múčka.

Ďakujem aj vydavateľstvu Denníka N, predovšetkým editorke Monike Kompaníkovej, ktorá strážila zrozumiteľnosť výkladu a čitateľnosť textu. Bez nej by kniha bola oveľa menej stráviteľná. Nerád by som vynechal grafičku Soňu a jazykovú korektorku Ľubicu. Shooty opäť predviedol, že je na Slovensku fenoménom. Do knihy nakreslil zopár nových vtipov (ostatné sú z trilógie Z nadhľadu).

Veľká vďaka patrí aj mojej rodine, ktorá viac rokov musela trpieť čítajúceho alebo po večeroch do počítača ťukajúceho tatka, a to aj na dovolenkách či pod vianočným stromčekom.

— SVETOVÉ MEGATRENDY —